

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните

Дирекция „Анализ и стратегическо планиране“

СИТУАЦИОННО-ПЕРСПЕКТИВЕН АНАЛИЗ НА ПШЕНИЦА, ЕЧЕМИК И РАПИЦА

за маркетинговата 2014/15 година и прогноза за реколта ` 2015

Август 2015 г.

СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ПШЕНИЦА

I. Ситуация и перспективи на вътрешния пазар

1. Перспективи за реколта `2015

Очаквана сравнително добра реколта `2015 от пшеница, макар и под миналогодишното ниво

По предварителни данни на отдел „Агростатистика“ на Министерство на земеделието и храните (МЗХ) към средата на м. юли 2015 г., засетите площи с пшеница за реколта `2015 възлизат на 11 020 хил. дка, което е с около 14% по-малко, сравнено с окончателните данни за предходната година.

Намалението се обяснява основно с продължителните и обилни валежи през есента на 2014 г., довели до преовлажняване на почвата и възпрепятстване извършването на необходимите агротехнически мероприятия.

Фактор за редуциране на площите са и новите изисквания на европейското законодателство, въвеждащи задължителен компонент „екологизиране“ на директните плащания. Приносът на земеделието в поддържането на екологичния баланс ще се извършва чрез т. нар. „зелени директни плащания“ (стартиращи от кампания 2015), които ще подкрепят селскостопанските практики, благоприятни за климата и околната среда. За целите на екологизирането тези практики могат да бъдат диверсификация на културите, запазване на постоянно затревените площи и поддържане на екологично насочените площи. Земеделските стопани, които имат право да получат плащане по схемата за единно плащане на площ (СЕПП), трябва да спазват за всички свои хектари, отговарящи на условията за подпомагане, селскостопански практики, благоприятни за климата и околната среда.

По информация на Областните дирекции „Земеделие“ от проведеното последно извадково 10%-но обследване на есенниците преди жътва, към 22 юни 2015 г. посевите са в преобладаващо добро физиологично и фитосанитарно състояние. Площите с пшеница, попадащи в категорията „добро“ до „много добро“ състояние са 81,5%, с близо 5 пункта по-малко спрямо същия период на предходната година, поради неблагоприятната климатична обстановка през пролетта на 2015 г. (наднормени количества валежи) в периода на развитие на есенниците. В „средно“ състояние попадат 16,6% от посевите с пшеница (с 4,5 пункта повече на годишна база), а „незадоволително“ е състоянието на 1,7% от площите (+0,2 пункта спрямо 2014 г.).

С минерални торове са подхранени 94,7% от обследваните площи с пшеница, а при 91,5% от площите е проведена борба с плевелите. Третиращи срещу гризачи са 11,3% от посевите, като растителнозащитни мероприятия срещу други вредители са извършени при 13,8% от площите с пшеница.

По оперативни данни от областните дирекции „Земеделие“¹, към 6 август 2015 г. са реколтирани 99% от площите с пшеница, от които са добити над 4,6 млн. тона продукция.

Според прогнозни данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХ въз основа на статистическо наблюдение, проведено в периода от 9 юни до 10 юли 2015 г., производството на пшеница от реколта '2015 се очаква да възлезе на около 4,5 – 5,1 млн. тона (не отразява влажността и последващи загуби след периода на наблюдение). Макар и под нивото от предходната година, това количество надхвърля значително вътрешните потребности на страната.

2. Предлагане и потребление на пшеница

Високо производство и значителен износ на пшеница през изминалата 2014/15 маркетингова година

По данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХ, **производството** на пшеница от реколта `2014 г. възлиза на 5 347 хил. тона. Това е с 2,9% по-малко в сравнение с рекордно високото ниво от предходната година, в резултат от намаление на реколтираните площи, което не може да бъде компенсирано от отчетения малко по-висок среден добив.

Засетите площи с пшеница за реколта `2014 са в размер на 12 799 хил. дка - с 2,9% по-малко спрямо реколта `2013, от които са реколтирани 12 679 хил. дка (-3,5%).

През 2014 г. година жътвата на есенните култури бе затруднена от влошени агроклиматични условия - паднали интензивни валежи, придружени с градушки и силни ветрове, които нарушиха нормалния ход по прибиране на реколтата и нанесоха щети на есенните посеви. Въпреки това, вследствие на сравнително благоприятните агрометеорологични условия в страната по време на развитието на посевите, средният добив на пшеница от реколта `2014 (422 кг/дка) е с 0,7% по-висок спрямо предходната година.

Таблица 1. Площи, среден добив и производство на пшеница, реколти `2012 - `2014

	`2012	`2013	`2014	Изменение `2014/`2013
Засети площи (хил. дка)	11 897	13 187	12 799	-2,9%
Реколтирани площи (хил. дка)	11 850	13 143	12 679	-3,5%
Среден добив (кг/дка)	376	419	422	0,7%
Производство (хил. тона)	4 455	5 505	5 347	-2,9%

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“

¹ Оперативните данни нямат характер на официална статистическа информация. Те се събират от областните дирекции „Земеделие“, с цел наблюдение на текущото състояние на съответната кампания.

Общото предлагане на пшеница в страната през изтеклата 2014/15 пазарна година (формирано от начални стокови наличности, производство и внос), се оценява на около 5 617 хил. тона - с близо 4% под рекорда от предходната година, поради леко намаление на производството от реколта '2014, в комбинация с пониски начални запаси. Все пак, това ниво на предлагане надхвърля чувствително вътрешното потребление, позволявайки реализацията на значителен по обем износ за поредна година.

Таблица 2. Предлагане и потребление на пшеница за пазарните 2012/13 - 2014/15 години, хил. тона

ПАЗАРНА ГОДИНА	2012/13	2013/14	2014/15 оценка
ПРЕДЛАГАНЕ	5 072	5 846	5 617
1. Начална наличност	546	306	240
2. Производство	4 455	5 505	5 347
- реколтирани площи (хил. дка)	11 850	13 143	12 679
- добив (кг/дка)	376	419	422
3. Внос*	71	35	31
в т. ч. брашно	45	15	15
4. Продажба на съхранявана пшеница от Държавен фонд "Земеделие"	0	0	0
ПОТРЕБЛЕНИЕ	4 766	5 606	5 041
1. Семена	323	327	295
2. Пшеница под формата на брашно и хляб, в т. ч.:	980	950	940
- за хляб	890	870	860
- за брашно	90	80	80
3. Пшеница за фураж	656	615	621
4. Износ*	2 807	3 714	3 185
в т. ч. брашно	71	56	55
5. Интервенционно изкупуване от Държавен фонд "Земеделие"	0	0	0
КРАЙНИ НАЛИЧНОСТИ	306	240	576

Източник: производство – отдел „Агростатистика“, МЗХ; пшеница за фураж – дирекция „Животновъдство“, МЗХ; внос и износ – данни на НСИ, обработени от МЗХ за 2012/13 и 2013/14 (предварителни данни), прогноза на дирекция „Анализ и стратегическо планиране“ на МЗХ за 2014/15; Бележки: Балансът няма официален характер; данните за внос и износ включват и брашно в еквивалент на пшеница, при рандеман 72%.

Преходните наличности от пшеница в началото на маркетинговата 2014/15 се оценяват на 240 хил. тона, с 21,6% по-малко спрямо 2013/14 година.

По предварителна оценка на база оперативни данни на Националната служба по зърното (НСЗ)² и НСИ, през пазарната 2014/15 година **общият внос** на пшеница в страната е в размер на около 31 хил. тона, в т.ч. 16 хил. тона пшеница и 15 хил.

² При изготвяне на баланса за маркетинговата 2014/15 година са използвани и оперативни данни на НСЗ относно търговията с пшеница, тъй като официалната информация на НСИ е достъпна на по-късен етап.

тона - преобразувано в пшеница брашно (при рандеман 72%). Количествата са доставени главно от държави-членки на ЕС.

Според предварителни данни на НСИ, общият внос на пшеница през периода юли 2014 - април 2015 г. възлиза на 29,1 хил. тона, което е с 5,8% по-малко спрямо същия период на предходната пазарна година. От тях, 16 хил. тона са пшеница и около 13 хил. тона преобразувано в пшеница брашно, като при пшеницата се отчита спад от близо 14% на годишна база, а при брашното – ръст от 6,6%.

Близо 99% от количествата пшеница са доставени от държави-членки на ЕС - общо 15 846 тона, предимно от Австрия (4 841 тона), Унгария (4 144 тона) и Румъния (4 021 тона). Вносът от трети страни е в размер на 242 тона, главно от Сърбия (131 тона) и Украйна (90 тона).

През десетмесечния период вносът на брашно (от пшеница и от смес от пшеница и ръж) също е почти изцяло от ЕС – общо 9 325 тона, от които 7 760 тона - от Гърция.

Таблица 3. Внос на пшеница и брашно в България, тона

	2012/13	2013/14	2013/14 юли – април	2014/15 юли – април	Изм. 2014/15 спрямо 2013/14 юли – април
1. Пшеница	26 396	20 311	18 685,2	16 087,7	-13,9%
2. Брашно	32 462	10 745	8 796,0	9 374,7	6,6%
3. Брашно, изразено в пшеница*	45 086	14 924	12 216,7	13 020,4	6,6%
Общо пшеница (1+3)	71 482	35 235	30 901,9	29 108,1	-5,8%

Източник: предварителни данни на НСИ, обработени от МЗХ

*при рандеман 72%

Общото потребление на пшеница (семена, изхранване на населението, фураж и износ) през изминалата 2014/15 маркетингова година се оценява на около 5 041 хил. тона – с 10% по-малко спрямо предходната година, основно поради свиване на износа.

Отчитайки данните за намаление на засетите площи с пшеница през есента на 2014 г., **употребата за семена** за реколта `2015 се изчислява на около 295 хил. тона.

По експертна оценка, за производството на **брашно и хляб** през 2014/15 година са употребени около 940 хил. тона. Тази оценка отчита данните на НСИ, съгласно които през последните години се наблюдава тенденция на леко понижение на потреблението на хляб и тестени изделия от домакинствата, както и намаление на населението.

По прогнозни разчети на дирекция „Животновъдство“ на МЗХ, през пазарната 2014/15 **за изхранване на животните** са необходими общо около 1 527 хил. тона

зърно, в т. ч. около 621 хил. тона пшеница. Тези разчети не отчитат евентуална промяна на броя на животните през годината.

След регистрирания рекорден за последните петнадесет години износ на пшеница през предходния сезон, през 2014/15 година се наблюдава известно свиване на експорта.

На база оперативна информация на НСЗ и наличните данни на НСИ, **общият износ** на пшеница (вкл. преобразувано в пшеница брашно) за пазарната 2014/15 пазарна година се оценява на 3 185 хил. тона (близо 3 131 хил. тона пшеница и малко под 55 хил. тона брашно, преизчислено в пшеница). Това е с около 14% по-малко спрямо предходната година, но с около 26% над средното ниво за последните пет години. Намалението е обусловено от една страна от малко по-ниското производство от реколта `2014, а от друга – от не толкова благоприятната международна пазарна конюнктура спрямо предходния сезон - високо предлагане и сравнително ниски цени в световен мащаб.

По предварителни данни на НСИ, за периода юли 2014 – април 2015 г. износът на пшеница, вкл. преизчислено в пшеница брашно, е в размер на 2 885 хил. тона. Общото количество намалява с 18,4% на годишна база, поради намаление на износа на пшеница с 18,7% до 2 833,1 хил. тона, докато при този на брашно се отчита увеличение със 7,5% до 37,2 хил. тона.

Малко над половината от общия износ на пшеница през десетте месеца на маркетинговата 2014/15 година е насочен към пазарите на ЕС (близо 1 525 хил. тона), основно за Испания (533 хил. тона), Румъния (415 хил. тона), Гърция (317 хил. тона) и Италия (218 хил. тона). Експортът за трети страни възлиза на 1 308 хил. тона, като най-големи количества са реализирани в Либия (371 хил. тона), Сирия (256 хил. тона) и Корея (115 хил. тона).

Общата стойност на износа на пшеница за периода юли 2014 г. – април 2015 г. е в размер на 654,8 млн. щ. д., при средна цена от 231 щ. д./тон – с около 6% по-ниска на годишна база.

Таблица 4. Износ на пшеница и брашно от България, тона

	2012/13	2013/14	2013/14 юли – април	2014/15 юли – април	Изм. 2014/15 спрямо 2013/14 юли – април
1. Пшеница	2 735 989	3 658 423	3 485 493	2 833 109	-18,7%
2. Брашно	51 427	40 025	34 620	37 223	7,5%
3. Брашно, изразено в пшеница*	71 427	55 590	48 083	51 699	7,5%
Общо пшеница (1+3)	2 807 416	3 714 013	3 533 576	2 884 807	-18,4%

Източник: предварителни данни на НСИ, обработени от МЗХ

*при рандеман 72%

Почти целият износ на брашно през разглеждания период (над 98%) е насочен за ЕС, в т. ч. основно за Гърция (32,1 хил. тона). Средната експортна цена на брашното за десетте месеца на маркетинговата 2014/15 година е 387 щ. д./тон, с близо 10% по-ниска на годишна база.

В резултат от редуциране на износа, **преходните наличности** от пшеница в края на пазарната 2014/15 година се изчисляват на около 576 хил. тона, при 240 хил. тона година по-рано. Подобна тенденция за увеличение на крайните наличности се наблюдава и в световен мащаб.

Прогноза за пазарната 2015/16 година

Въз основа на прогнозно производство в границите от 4,6 до 5,1 млн. тона, общото предлагане на пшеница в България през новата 2015/16 реколтна година се предвижда да възлезе на около 5,2 – 5,7 млн. тона, като по-високите преходни наличности компенсират изцяло или частично очакваното по-ниско производство в сравнение с предходната година. Надхвърляйки значително вътрешните потребности на страната, това количество е предпоставка през настоящия сезон отново да бъде реализиран значителен износ.

При очаквано относително запазване на вътрешното потребление и през тази година пазарът на пшеница в страната ще зависи основно от търсенето за износ.

Предварителните оценки сочат: 1) употребата на семена да остане в рамките на нивата от предходните години - около 300 хил. тона; 2) незначително понижение на количествата за човешка консумация, най-вече поради промяна на потребителските навици и протичащите демографски процеси (около 930 хил. тона) и 3) леко нарастване на употребата за фураж (до около 625 хил. тона или с 1% повече на годишна база), предвид очакванията за увеличение на поголовието, в границите от 1,5% до 3% в зависимост от категориите животни.

3. Цени на пшеница, брашно и хляб

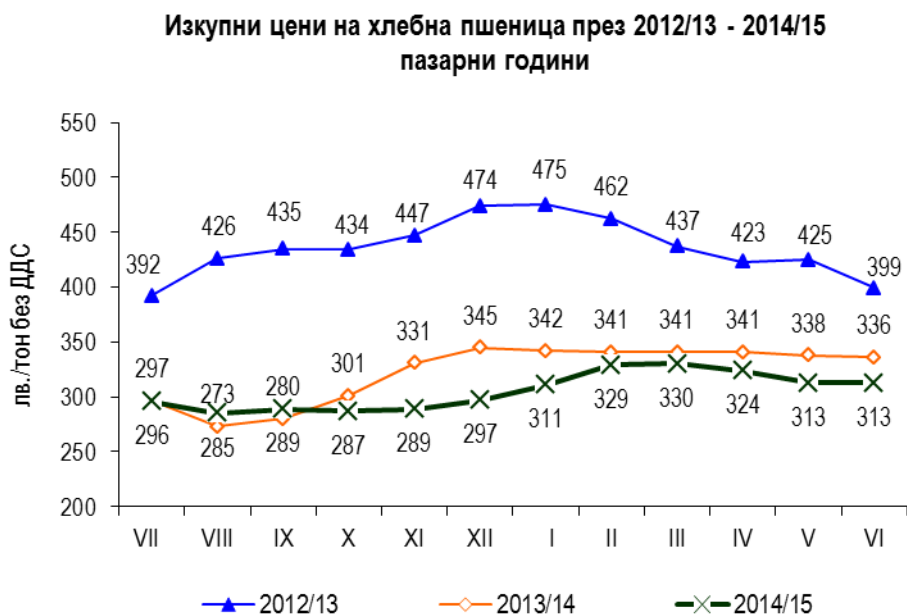
Изкупни цени на пшеница в България

Като цяло, през изминалата 2014/15 маркетингова година изкупните цени на хлебната пшеница в страната се движат малко под нивата отпреди една година, под влияние на високото предлагане в световен мащаб.

По данни на САПИ, средната изкупна цена на хлебна пшеница – реколта '2015 е 305 лв./тон – с 5% по-ниска спрямо предходната година.

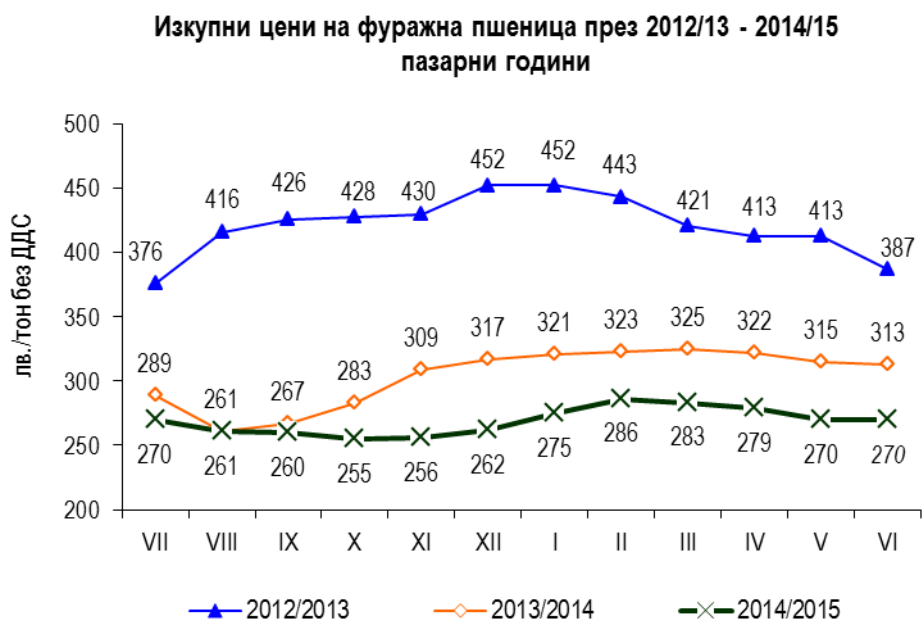
Пазарната 2014/15 година стартира (м. юли 2014 г.) при средна изкупна цена на хлебната пшеница от 296 лв./тон, само с 1 лв./тон под нивото отпреди една година. През следващите четири месеца изкупните цени се движат в тесните граници от 285 до 289 лв./тон. От м. декември 2014 г. се наблюдава постепенно покачване

на изкупните цени на хлябната пшеница до средно 330 лв./тон за м. март 2015 г., последвано от понижение до средно 313 лв./тон за м. юни 2015 г.

Фиг. 1

Следвайки сходна тенденция на движение като при хлябното зърно, средната изкупна цена на фуражната пшеница за маркетинговата 2014/2015 година намалява с около 11% на годишна база, до 269 лв./тон.

Фиг. 2

През следващите месеци цените на българската пшеница ще бъдат повлияни основно от международните котировки, които от своя страна ще зависят от данните за новата реколта '2015 в световен мащаб. Към м. юли 2015 г. очакванията са за

високо световно предлагане на пшеница за поредна година, но заедно с това се прогнозира увеличение и на глобалното потребление, което ще ограничи натиска върху цените през годината.

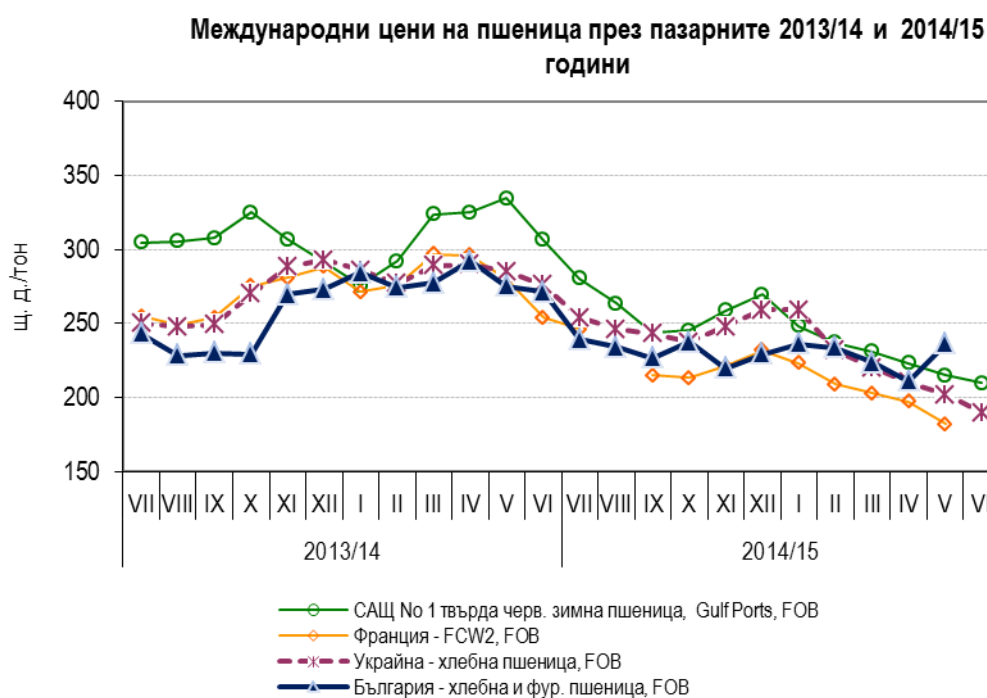
През първия месец от новата 2015/16 маркетингова година търговията с пшеница в България се извършва на цени с около 1% над нивата отпреди една година – средно 299 лв./тон за хлебна и 272 лв./тон за фуражна пшеница (при съответно 296 лв./тон и 270 лв./тон за м. юли 2014 г.)

Износни цени на пшеница в България и международни цени

По предварителни данни на НСИ, средната износна цена на българска пшеница (хлебна и фуражна), FOB българско черноморско пристанище, за периода м. юли 2014 г. – м. май 2015 г.³ е 230 щ. д./тон – с около 12% по-ниска спрямо същия период на предходната маркетингова година.

За сравнение, средно за изтеклия пазарен сезон 2014/15, експортните цени на пшеница на основни пазари като Украйна, Франция и САЩ бележат спад с около 15 – 20% на годишна база, под натиска на високото световно предлагане.

Като цяло, през маркетинговата 2014/15 година българските експортни цени на пшеница следват тенденцията на международните зърнени пазари, като се движат около или малко под експортните цени на конкурентната украинска пшеница (средната експортна цена на хлебна пшеница, FOB Украйна за сезона е 233 щ. д./тон).

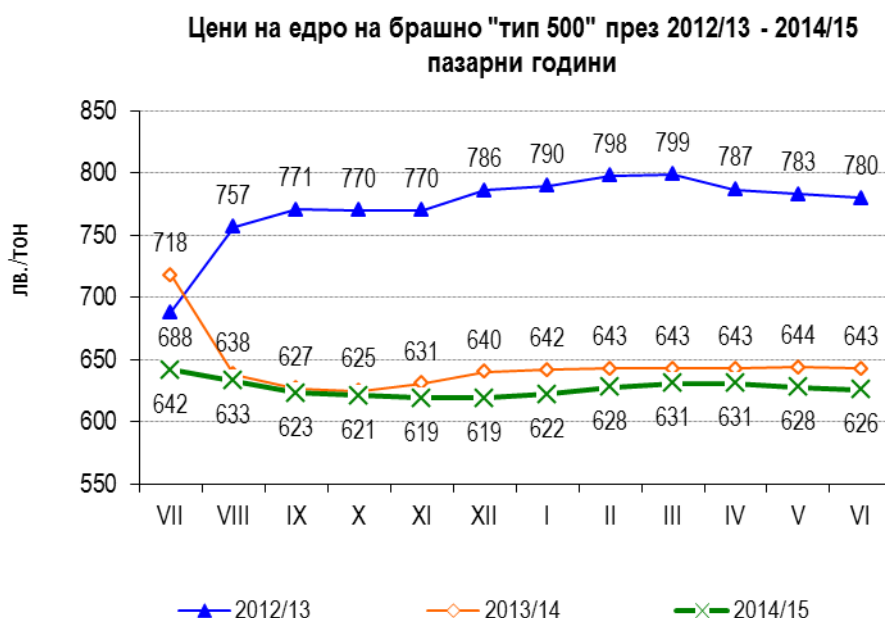
Фиг. 3

³ Данните за м. май 2015 г. обхващат само търговията със страни извън ЕС

Цени на брашно и хляб

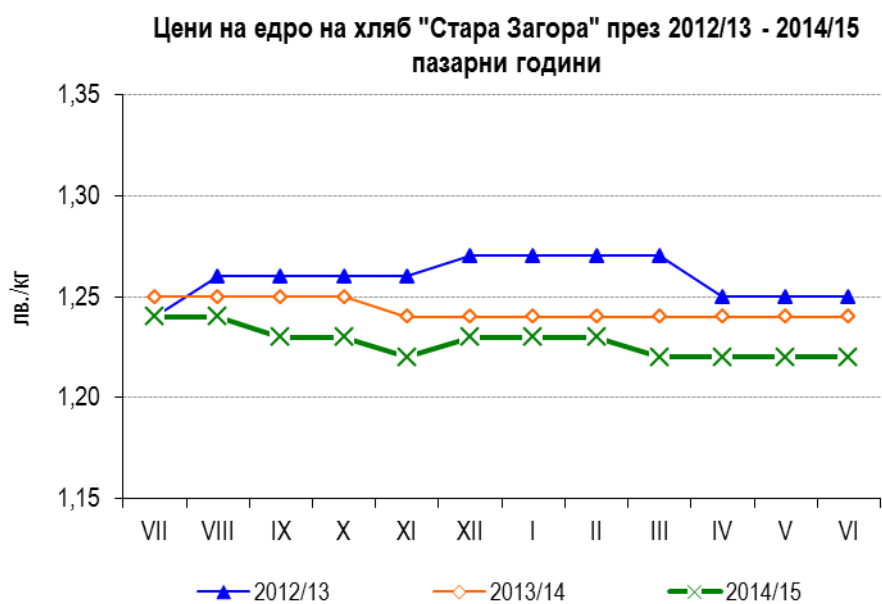
Отразявайки тенденцията при изкупните цени на пшеницата, през изтеклата маркетингова година цените на брашното в страната се движат малко под нивата от предходната година.

По данни на САПИ, средната цена на едро на брашно тип „500“ за 2014/2015 година е 627 лв./тон – с около 3% по-ниска на годишна база. Най-високи стойности са регистрирани през първия месец на пазарния сезон (м. юли 2014 г.) - средно 642 лв./тон, когато все още се ползва пшеница от стара реколта. През следващите пет месеца цените на едро на брашното отбелязват спад до средно 619 лв./тон за м. декември 2014 г. Следва леко повишение и стабилизиране на ниво от около 630 лв./тон.

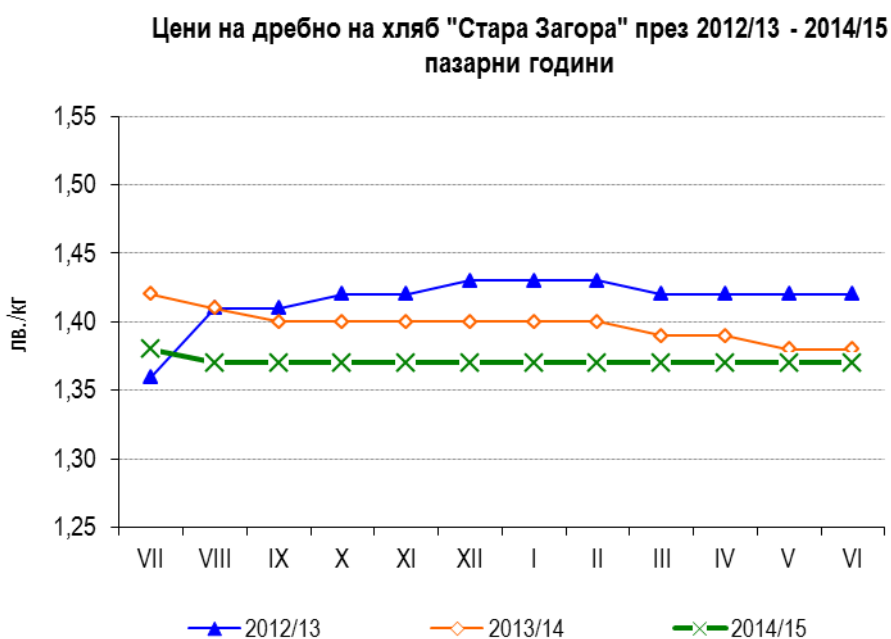

Фиг. 4

При средните цени на едро и на дребно на хляб „Стара Загора“ през сезон 2014/2015 се наблюдава леко понижение спрямо предходната година – съответно с 1%, до 1,23 лв./кг и с 2%, до 1,37 лв./кг. В рамките на годината, цените на едро на хляб „Стара Загора“ се движат в тесните граници от 1,22 лв./кг до 1,24 лв./кг, а тези на дребно – от 1,37 лв./кг до 1,38 лв./кг.

Фиг. 5

Фиг. 6

Съотношение на цените по веригата пшеница – брашно - хляб

През пазарната 2014/15 година съотношението между цените по веригата пшеница – брашно – хляб като цяло е близко до приетото за нормално 1:2:4. Леките отклонения в рамките на годината се обясняват донякъде с технологичното време, необходимо за преработка и реализация на пшеницата под формата на брашно и хляб. Освен това, при формиране на цените на брашното и хляба влияние оказват и други фактори, като разходите за горива, електроенергия, работни заплати и други.

Таблица 5. Съотношение на цените по веригата пшеница – брашно – хляб по месеци на пазарната 2014/2015 година

	2014/15											
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
Хлебна пшеница	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Брашно тип 500	2,2	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0	1,9	1,9	1,9	2,0	2,0
Хляб "Стара Загора"(бял)	4,2	4,4	4,3	4,3	4,2	4,1	4,0	3,7	3,7	3,7	3,9	3,9

Източник: САПИ

II. Световно производство и потребление на пшеница

Според данни на **Департамента по земеделие на САЩ (USDA)** от м. юли 2015 г., през маркетинговата 2015/16 година световното производство на пшеница се прогнозира да възлезе на 722 млн. тона – с 0,5% под миналогодишния рекорд, но надхвърлящо глобалното потребление за трета поредна година. Намалението е свързано главно с очаквани по-слаби реколти в основни производители като ЕС-28 (-5,5%, до 147,9 млн. тона), Индия (-6,1%, до 90 млн. тона) и Русия (-3,5%, до 57 млн. тона). Неблагоприятно влияние върху добивите на Европейския континент оказват основно климатичните условия и по-специално прекомерното засушаване и намалените валежи през последните месеци (май и юни), като най-засегнати се очаква да бъдат Испания, Франция и Германия. Същевременно, производството на пшеница в Китай се очертава да достигне рекордните 130 млн. тона (+3% на годишна база) и да надхвърли потреблението за трета поредна година. Увеличение на производството се очаква и в САЩ (+6%), Австралия (+9,9%), Турция (+21,3%) и др.

Експертите от USDA прогнозираят през настоящата 2015/16 година световното потребление на пшеница да възлезе на 714,2 млн. тона - с 1% над миналогодишното ниво, като очакваният спад на употребата за фураж ще бъде компенсиран от употребата за човешка консумация, семена и промишлени нужди.

Предвижда се световната търговия с пшеница да се свие с около 2% спрямо предходния сезон, поради увеличение на продукцията в някои от основните световни вносители, но все пак да остане висока – около 158 млн. тона.

Прогнозираното намаление на световната търговия се очаква да доведе до засилване на конкуренцията сред основните страни-износителки на пшеница през настоящата маркетингова година.

Предвижданията са ЕС да остане най-големия износител в света, макар износът от Съюза през пазарната 2015/16 година да се понижи с около 11% на годишна база, до 31 млн. тона, вследствие на очакваната по-ниска реколта, засилената конкуренция с държавите от черноморския регион и намаляващото

търсене на фуражна пшеница, особено на пазарите на Източна и Югоизточна Азия. Прогнозата за износ от Русия също е малко занижена (с 0,9%), което се дължи на очакваната по-слаба реколта '2015.

В края на маркетинговата 2015/16 година се прогнозира световните запаси от пшеница да се повишат с близо 4%, до 219,8 млн. тона.

Таблица 6. Световно предлагане и потребление на пшеница, млн. тона

	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 оценка*	2015/16 прогноза*
Производство					
Аржентина	15,5	9,3	10,5	12,5	11,5
Австралия	29,9	22,9	25,3	23,7	26,0
Канада	25,3	27,2	37,5	29,3	27,5
Китай	117,4	121,0	121,9	126,2	130,0
Египет	8,4	8,5	8,3	8,3	8,4
ЕС-28	138,2	133,9	144,4	156,4	147,9
Индия	86,9	94,9	93,5	95,9	90,0
Иран	12,4	13,8	14,5	13,0	14,0
Казахстан	22,7	9,8	13,9	13,0	13,5
Мароко	5,8	3,9	7,0	5,1	7,8
Пакистан	25,0	23,3	24,0	25,5	25,0
Русия	56,2	37,7	52,1	59,1	57,0
САЩ	54,2	61,3	58,1	55,1	58,5
Турция	18,8	16,0	18,8	15,3	18,5
Украйна	22,3	15,8	22,3	24,8	24,0
Узбекистан	6,3	6,7	6,8	7,2	7,2
Други	50,7	52,7	56,2	55,7	55,3
Общо	696,1	658,7	715,1	725,9	722,0
Общо потребление					
Алжир	9,0	9,5	9,9	10,1	10,3
Бразилия	11,2	10,9	11,4	11,2	11,6
Канада	9,9	9,6	9,4	11,3	9,0
Китай	122,5	125,0	116,5	118,0	116,5
Египет	18,6	18,7	18,5	19,1	19,6
ЕС-28	127,2	119,3	117,1	123,1	124,0
Индия	81,4	83,8	93,9	93,1	96,0
Индонезия	6,3	7,0	7,3	7,6	7,8
Иран	15,2	16,0	17,0	17,5	18,0
Мароко	8,8	8,3	9,0	9,0	9,6
Пакистан	23,1	23,9	24,1	24,5	24,6
Русия	38,0	33,6	34,1	35,5	36,0
САЩ	32,0	37,8	34,2	31,4	33,7
Турция	18,1	17,7	17,8	17,5	17,8
Украйна	15,0	11,4	11,5	12,0	12,2
Узбекистан	7,8	8,0	8,4	8,9	9,1
Други	145,5	147,0	151,2	153,9	155,7
Общо	697,5	679,2	698,7	707,4	714,2
Крайни наличности					
Канада	5,9	5,1	10,4	5,1	4,6
Китай	55,9	54,0	65,3	74,3	88,8
Египет	6,7	4,6	4,3	4,7	4,7
ЕС-28	13,5	10,8	10,1	14,7	14,1
Индия	20,0	24,2	17,8	17,2	11,9
Иран	825,0	5,1	7,2	7,8	7,3
Русия	10,9	5,0	5,2	6,9	6,3
САЩ	20,2	19,5	16,1	20,5	22,9
Други	63,7	48,9	57,2	60,9	59,3
Общо	197,7	177,1	193,5	212,1	219,8

Източник: USDA; *данни към 10.07.2015 г.

Според данни на **Международния съвет по зърното** (IGC) от края на м. юли 2015 г., световното производство на пшеница през пазарната 2015/16 година се прогнозира да се свие с около 1,5% на годишна база, до 710 млн. тона. Най-съществен принос за това намаление има очакваният спад на добивите в някои от основните производители на пшеница в световен мащаб, като ЕС (с близо 5%, до 148,5 млн. тона), Индия (със 7%, до 89 млн. тона) и Русия (с около 8%, до 55 млн. тона).

Световното потребление на пшеница през настоящия сезон се предвижда да възлезе на около 712 млн. тона – с 0,7% над нивото от предходната година, основно поради нарастване на употребата за храна.

Маркетинговата 2015/16 година се очаква да приключи със световни запаси от пшеница в размер на около 201 млн. тона, с 1 млн. тона или 0,5% по-малко спрямо година по-рано.

По данни на Международния съвет по зърното, през м. юли 2015 г. се наблюдава нестабилност на экспортните цени на основните зърнени култури, тъй като търговците оценяват от една страна заплахите за производството през настоящата 2015/16 година в някои региони, а от друга – като цяло обилното глобално предлагане и вялото търсене на незабавни покупки.

Към края на м. юли 2015 г. под-индексът на IGC за цените на пшеницата бележи спад от 6% на месечна база и близо 20% на годишна база. След първоначален ръст на цените в края на м. юни и първата половина на м. юли, свързан главно с неблагоприятни климатични условия в части от Северна Америка и Европа, през втората половина на юли се наблюдава обръщане на тренда, под влияние на слабото експортно търсене и високото предлагане в световен мащаб.

СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ЕЧЕМИК

I. Ситуация и перспективи на вътрешния пазар

1. Перспективи за реколта `2015

Очаквано по-ниско производство на ечемик от реколта '2015

По предварителни данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХ към средата на м. юли 2015 г., засетите площи с ечемик (зимен и пролетен) за реколта `2015 са в размер на 1 992 хил. дка, което е с около 8% по-малко, сравнено с окончателните данни за предходната година. Намалението на общите площи се дължи главно на неблагоприятните метеорологични условия през есента на 2014 г.

Резултатите от 10%-ното обследване на есенниците, проведено от областните дирекции „Земеделие“ към края на м. юни 2015 г., показват, че 79,5% от площите с ечемик са в „добро“ до „много добро“ състояние - с 3,6 процентни пункта по-малко спрямо 2014 г. В „средно“ състояние са 16,5% от посевите (с 1,3 пункта повече), а в „незадоволително“ - 3,2% (с 1,7 пункта повече).

Подхранени с минерални торове са 96% от площите с ечемик, а върху 90,5% от посевите е проведена борба с плевелите. Третирани срещу гризачи са 9,2% от площите, а растителнозащитни мероприятия срещу други вредители са извършени на 10,9% от посевите.

По оперативни данни от областните дирекции „Земеделие“⁴, към 6 август 2015 г. са реколтирани 99% от площите с ечемик, от които са получени малко над 700 хил. тона продукция.

Според прогнозни данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХ въз основа на статистическо наблюдение, проведено в периода от 9 юни до 10 юли 2015 г., производството на ечемик от реколта '2015 се очаква да бъде в границите от 746 до 840 хил. тона (без да се отчитат влажността и загуби след периода на наблюдение). Макар и под миналогодишното ниво, това количеството ще бъде напълно достатъчно за задоволяване на вътрешното потребление на страната.

2. Предлагане и потребление на ечемик

По-високо производство, позволило по-голям износ на ечемик през пазарната 2014/15 година

По данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХ, засетите площи с ечемик (зимен и пролетен) за реколта `2014 са в размер на 2 172 хил. дка, което е с 9,3% повече спрямо предходната година. Поради благоприятните климатични условия се

⁴ Оперативните данни нямат характер на официална статистическа информация. Те се събират от областните дирекции „Земеделие“, с цел наблюдение на текущото състояние на съответната кампания.

наблюдава и леко увеличение на реколтираните площи и средния добив, съответно с 8,7%, до 2 147 хил. дка и със 7,5%, до 397 кг/дка.

В резултат, **производството** на ечемик от реколта `2014 отбелязва ръст от 16,9% на годишна база, до 852 хил. тона – най-високото ниво за последните пет години.

Таблица 1. Площи, среден добив и производство на ечемик, реколти `2012 - `2014

	`2012	`2013	`2014	Изменение `2014/`2013
Засети площи (хил. дка)	1 949	1 987	2 172	9,3%
Реколтирани площи (хил. дка)	1 914	1 975	2 147	8,7%
Среден добив (кг/дка)	346	369	397	7,5%
Производство (хил. тона)	662	729	852	16,9%

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“

Общото предлагане на ечемик в страната през изминалата 2014/15 маркетингова година се оценява на 887 хил. тона, с около 13% над нивото от предходната година, вследствие на увеличеното производство.

Таблица 2. Предлагане и потребление на ечемик за пазарните 2012/13 – 2014/15 години, хил. тона

Показатели	2012/13	2013/14	2014/15 оценка
ПРЕДЛАГАНЕ	767	787	887
1. Начална наличност	104	57	34
2. Производство	662	729	852
- реколтирани площи - хил. дка	1 914	1 975	2 147
- среден добив - кг/дка	346	369	397
3. Внос	1	2	1
ПОТРЕБЛЕНИЕ	710	753	877
1. Употреба за семена	44	50	43
2. Употреба за производство на пиво	82	63	64
3. Употреба за фураж	240	261	230
4. Износ	344	379	540
5. Интервенционно изкупуване от ДФЗ - Разплащателна агенция	0	0	0
КРАЙНИ НАЛИЧНОСТИ	57	34	10

Източник: производство – отдел „Агростатистика“, МЗХ; ечемик за фураж – дирекция „Животновъдство“, МЗХ; внос и износ – данни на НСИ за 2012/13 и 2013/14 (предварителни данни), прогноза на дирекция „Анализ и стратегическо планиране“ на МЗХ за 2014/15;
Бележка: Балансът няма официален характер

Вносът на ечемик през годината остава минимален. По предварителна оценка на база налични данни на НСИ и Националната служба по зърното⁵, през 2014/15 година са внесени едва 0,9 хил. тона, изцяло от ЕС.

По предварителни изчисления, **общото потребление** на ечемик през миналия сезон възлиза на 877 хил. тона, отбелязвайки ръст от около 16% спрямо предходната година, главно в резултат от увеличение на износа.

Предвид наличната информация, сочеща намаление на засетите площи с ечемик, **употребата за семена** за реколта `2015 се прогнозира на около 43 хил. тона.

По експертна оценка на база данните на НСИ за промишленото производство на малц, **потреблението на ечемик за пивоварната промишленост** през маркетинговата 2014/15 година възлиза на около 64 хил. тона, което е близко до нивото от предходната година.

Според прогнозни разчети на дирекция „Животновъдство“ на МЗХ, за изхранване на животните през маркетинговата 2014/15 година са употребени около 230 хил. тона ечемик. Тези разчети не отчитат евентуална промяна на броя на животните през годината.

Износът на ечемик през изтеклия пазарен сезон 2014/15 се оценява на около 540 хил. тона, което представлява ръст от 42% на годишна база. Близо 80% от изнесените количества са насочени за трети страни, а едва малко над 20% - за държави-членки на ЕС.

По предварителни данни на НСИ, износът на ечемик за периода юли 2014 г. – април 2015 г. възлиза на 533,1 хил. тона – с близо 45% повече спрямо същия период на предходната година. Общата стойност на реализирания износ за периода се увеличава по-умерено - с около 22%, до 112,7 млн. щ. д., поради намаление на средната износна цена с 16%, до 211 щ. д./тон, отразяващо тенденциите на международните пазари. Най-големи количества ечемик са насочени за арабските страни и по-конкретно за Либия (151,7 хил. тона) и Саудитска Арабия (128,2 хил. тона). Изпращанията за страните от ЕС в рамките на десетмесечния период възлизат на 115,9 хил. тона, основно за Румъния (51,2 хил. тона), Гърция (33 хил. тона) и Кипър (25,1 хил. тона).

Предварителните оценки сочат, че маркетинговата 2014/15 година приключва с **преходен запас** от ечемик в размер на около 10 хил. тона.

⁵ При изготвяне на баланса за маркетинговата 2014/15 година са използвани и оперативни данни на НСЗ относно търговията с ечемик, тъй като официалната информация на НСИ е достъпна на по-късен етап.

Прогноза за маркетинговата 2015/16 година

При прогнозно производство в границите от 746 до 840 хил. тона и минимални преходни запаси, общото предлагане на ечемик в страната през новата 2015/16 пазарна година се предвижда да възлезе на около 760 – 850 хил. тона, свивайки се с около 4 до 14% спрямо предходната година.

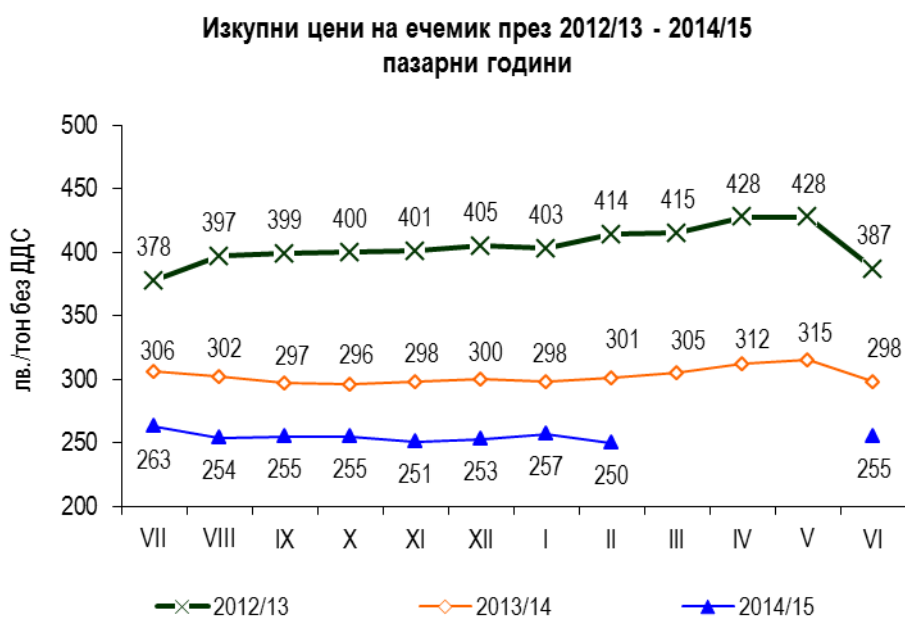
Вътрешното потребление на ечемик през настоящата маркетингова година се очаква да нарасне с 9%, основно поради предвижданото увеличение на количествата за нуждите в животновъдството с 13%. В зависимост от степента на реализиране на прогнозите за производство и съответно – потенциала за износ, общото потребление на ечемик през сезона се очаква да бъде в границите от 750 до 840 хил. тона – намаление от 4 до 15% спрямо предходната година.

3. Цени на ечемик

Изкупни цени на ечемик

През изтеклата 2014/15 маркетингова година изкупните цени на ечемик в страната бележат съществено понижение спрямо предходната година, главно под натиска на по-ниските котировки на международните пазари.

По данни на САПИ, средната изкупна цена на ечемик за маркетинговата 2014/2015 г. е 255 лв./тон, с около 16% по-ниска спрямо предходната година. Пазарният сезон стартира със средна изкупна цена от 263 лв./кг за м. юли 2014 г. Следва леко понижение до средно 254 лв./кг за м. август 2014 г. и стабилизиране около това ниво до м. юни 2015 г. (от м. март 2015 г. до м. май 2015 г. не са отчетени изкупни цени на ечемик, което се обяснява с изчерпване на наличните количества от реколта '2014).

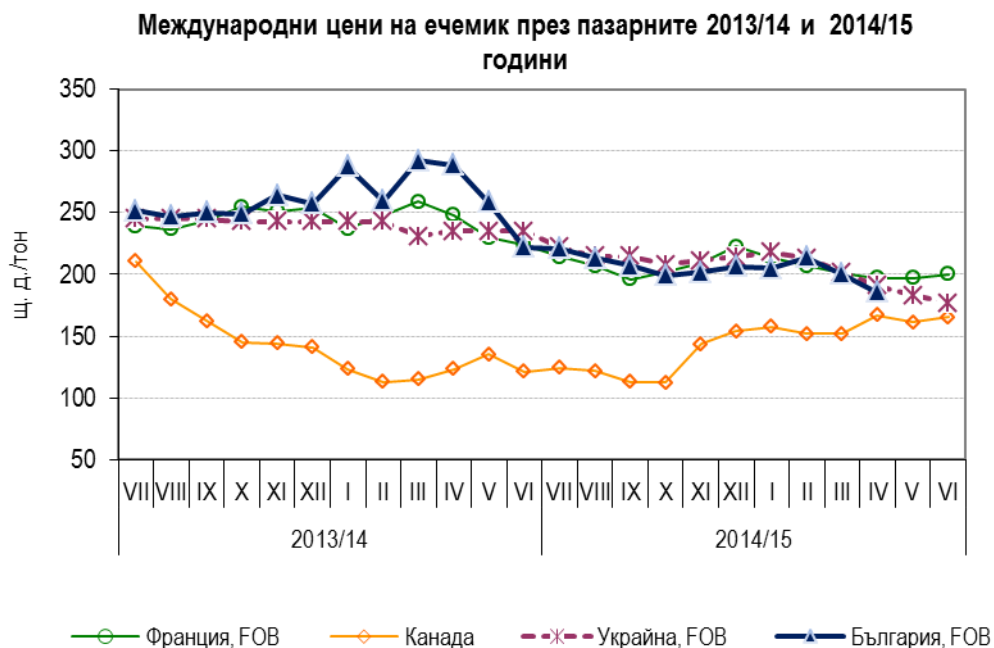
Фиг. 1

Засега световните анализатори прогнозираат през новата 2015/16 маркетингова година глобалното производство на ечемик да намалее, а потреблението леко да се увеличи. В комбинация с по-високите цени на ечемика на външните пазари в сравнение с вътрешния, това дава основание през настоящия сезон да се очаква известно повишение на изкупните цени на ечемик в България.

Средната изкупна цена на фуражен ечемик за първия месец на пазарната 2015/16 година (юли 2015 г.) е 271 лв./тон – с 3% над нивото отпреди една година.

Износни цени на ечемик в България и международни цени

Като цяло, през пазарната 2014/15 година износните цени на ечемик от България се движат под нивата от предходната година. По предварителни данни на НСИ, средната износна цена, FOB българско черноморско пристанище, за периода м. юли 2014 г. – м. април 2015 г. е 205 щ. д./тон, с 22% по-ниска спрямо същия период на предходната маркетингова година. В рамките на периода, средномесечните износни цени варират от 186 до 221 щ. д./тон, като най-високите нива са отчетени през м. юли 2014 г., а най-ниските – през м. април 2015 г.

Фиг. 2

През маркетинговата 2014/15 година българските экспортни цени се движат около нивата на экспортните цени на ечемик FOB Украйна и Франция и съществено над тези от Канада.

Средно за изтеклия пазарен сезон 2014/2015, цените на ечемик на наблюдаваните международни пазари са около 144 щ. д./тон в Канада и около 206

щ. д./тон FOB Украйна и FOB Франция.

II. Световно производство и потребление на ечемик

По данни на Департамента по земеделие на САЩ, световното производство на ечемик през маркетинговата 2015/16 година се прогнозира да се понижи с около 2%, до 137,8 млн. тона, поради намаление както на площите, така и на средните добиви. По-значително редуциране на производството се очаква в страните от черноморския регион и ЕС, като за Съюза прогнозите са за свиване на производството на ечемик с близо 5%, до 57,2 млн. тона, а за Украйна и Русия - съответно с 36,5%, до 6 млн. тона и с 15,1%, до 17 млн. тона. Същевременно, в други големи производители, като Австралия, Канада, Турция и САЩ, се предвижда ръст на производството.

При предвиждано относително запазване на глобалното потребление на ечемик на нивото от предходната година, крайните наличности от ечемик в световен мащаб се очаква да се свият с близо 12%, до 21,7 млн. тона. По-съществено намаление на крайните запаси се очаква в Русия (до 0,8 млн. тона в края на пазарната 2015/16 година, при 1,7 млн. тона година по-рано).

Експертите от USDA прогнозираят през маркетинговата 2015/16 година глобалната търговия с ечемик да се свие с около 10%, до 23,7 млн. тона. От големите износители по-съществено намаление се очаква в Канада и ЕС, съответно с около 13% и 15%, в резултат от прогнозираната по-ниска реколта '2015. Един от най-големите вносители на ечемик - Саудитска Арабия, се предвижда да запази нивото на внос от предходната година, докато при Алжир и Иран импортьт се очаква да намалее с около 20%.

СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА РАПИЦА

I. Ситуация и перспективи на вътрешния пазар

1. Перспективи за реколта `2015

Редуциране на производството на рапица от реколта '2015, поради по-неблагоприятни климатични условия

Съгласно оперативните данни на Министерството на земеделието и храните към началото на м. юли 2015 г., засетите площи с маслодайна рапица за реколта `2015 възлизат на 1 604 хил. дка - с около 10% по-малко спрямо оперативните данни за предходната година. Основен фактор за това намаление са неблагоприятните метеорологичните условия през есента на 2014 г., довели до забавяне на сеитбата.

Предвид тези данни и въз основа на очакванията високият среден добив от предходната година да не се повтори, производството на рапица от реколта '2015 се прогнозира да бъде с около 15% под миналогодишното.

2. Предлагане и потребление на рапица

Значителен ръст на производството и износа на рапица през маркетинговата 2014/15

След присъединяването на България към ЕС се наблюдава засилване на интереса от страна на земеделските стопани към производството на рапица. По данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХ, площите, засети с рапица нарастват от 547 хил. дка през 2007 г. до 1 916 хил. дка през 2014 г. (над три пъти и половина). Поради същевременно повишение на средните добиви, увеличението на производството на рапица в рамките на периода е още по-значително - близо шест пъти.

По данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХ, площите, засети с рапица за реколта `2014 нарастват с 39,1% спрямо предходната година, а реколтираните площи – с 41,2%. Под влияние на благоприятните климатични условия, средният добив се увеличава с 11%, до 278 кг/дка.

Така, **производството** на рапица от реколта '2014 бележи ръст от близо 57% на годишна база, до 528 хил. тона – второто най-високо ниво след достигнатия рекорд от 545 хил. тона през 2010 г.

Таблица 1. Площи, среден добив и производство на рапица, реколти `2012 - `2014

	`2012	`2013	`2014	Изменение `2014/`2013
Засети площи (хил. дка)	1 436	1 377	1 916	39,1%
Реколтирани площи (хил. дка)	1 345	1 347	1 902	41,2%
Среден добив (кг/дка)	202	250	278	11,0%
Производство (хил. тона)	271	337	528	56,8%

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика“

По предварителна оценка, **общото предлагане** на рапица в страната през изминалата 2014/15 маркетингова година възлиза на 578 хил. тона, с около 71% по-високо спрямо предходната година, което се дължи основно на увеличеното производство.

Таблица 2. Предлагане и потребление на рапица за пазарните 2012/13 – 2014/15 години, хил. тона

Показатели	2012/13	2013/14	2014/15 оценка
ПРЕДЛАГАНЕ	303	339	578
1. Начална наличност	25	0	0
2. Производство	271	337	528
- реколтирани площи - хил. дка	1 345	1 347	1 902
- среден добив - кг/дка	202	250	278
3. Внос	7	1	50
ПОТРЕБЛЕНИЕ	303	338	566
1. Употреба за семена	1	1	1
2. Употреба за производство на масло и биогориво	53	63	65
3. Износ	249	274	500
КРАЙНИ НАЛИЧНОСТИ	0	0	12

Източник: производство – отдел „Агростатистика“, МЗХ; употреба на рапица за производство на масло и биогориво – Сдружение на производителите на растителни масла и маслопродукти в България; внос и износ – данни на НСИ за 2012/13 и 2013/14 (предварителни данни), прогноза на дирекция „Анализ и стратегическо планиране“ на МЗХ за 2014/15;
Бележка: Балансът няма официален характер

По принцип **вносът** на рапица в България е ограничен, тъй като преработката на тази култура в страната е сравнително слабо развита и производството е насочено основно за реализация на външните пазари.

През маркетинговата 2014/15 обаче, се наблюдава чувствително увеличение на вноса, като по предварителни данни на НСИ за периода 01.07.2014 – 30.04.2015 г. са внесени 49,8 хил. тона рапица (при малко над хиляда тона през предходната маркетингова година), на средна цена от 578 щ. д./тон. Нарастването на вноса е свързано не толкова с увеличение на вътрешното потребление, колкото със

задоволяване на по-голяма част от търсенето на рапица в страната от внос, след като около 90% от производството е насочено за износ.

Около 87% от вноса на рапица за периода е от държави-членки на ЕС - общо 43,4 хил. тона, доставени основно от Унгария (20,8 хил. тона) и Румъния (18,9 хил. тона). Вносът от трети страни възлиза на 6,4 хил. тона, главно от Украйна (4,5 хил. тона) и Молдова (близо 2 хил. тона).

По експертна оценка, **общото потребление** на рапица през пазарната 2014/15 достига до около 566 хил. тона – с 67% над нивото от предходната година, главно поради увеличение на износа, вследствие на по-високото производство през годината.

Употребата на рапица **за семена** за реколта `2015 се оценява на около хиляда тона (при посевна норма от 0,5-0,6 кг/дка).

По информация на Сдружението на производителите на растителни масла и маслопродукти в България, през 2014 г. потреблението на рапица **за нуждите на маслодайната индустрия** възлиза на около 65 хил. тона.

Предвид сравнително ниското вътрешно потребление на рапица, основен дял от производството на маслодайната култура в страната се насочва за износ.

По данни на НСИ, през периода юли – април на маркетинговата 2014/15 г., **износът** на рапица отбелязва ръст от 72% в сравнение със същия период на предходния пазарен сезон, до 465 хил. тона. От тях, 375,6 хил. тона са реализирани на пазарите на ЕС (около 81%), като основни контрагенти на страната са Франция (128 хил. тона), Белгия (90,8 хил. тона), Нидерландия (55,8 хил. тона) и Португалия (52,4 хил. тона). Износът за трети страни е в размер на 89,3 хил. тона, реализиран основно в Турция (86 хил. тона). Средната експортна цена се понижава с около 17% на годишна база, до 445 щ. д./тон, под влияние на увеличеното предлагане на маслодайни култури в световен мащаб.

По предварителна оценка, износът на рапица за цялата 2014/15 пазарна година възлиза на около 500 хил. тона, при което се формират крайни наличности от около 12 хил. тона.

3. Цени на рапица

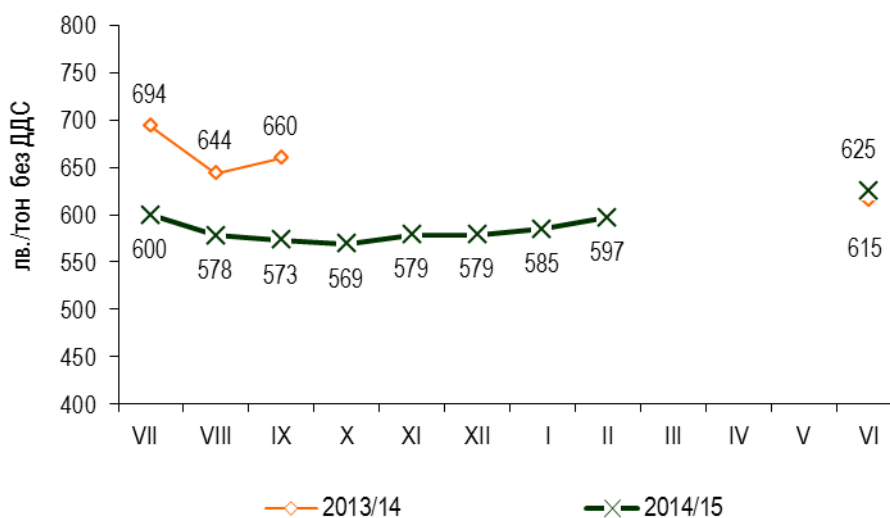
Изкупни цени на рапица

През изтеклата 2014/15 маркетингова година изкупните цени на рапица в страната бележат съществено понижение спрямо предходната година, главно под натиска на по-ниските котировки на международните пазари.

По данни на САПИ, средната изкупна цена на рапица за 2014/2015 пазарна година е 587 лв./тон, с 66 лв./тон или 10% по-ниска спрямо нивото от предходния сезон. Маркетинговата година стартира при средна изкупна цена за м. юли 2014 г.

от 600 лв./тон, с около 2% по-ниска спрямо предходния месец и с близо 14% под нивото отпреди една година. През следващите месеци, повлияни от международната конюнктура, стойностите продължават да се понижават, достигайки до средно 569 лв./тон за м. октомври 2014 г. Следва постепенно покачване на изкупните цени, до средно 597 лв./тон за м. февруари 2015 г. През периода март – май 2015 г. не е отчетено изкупуване на рапица в страната, което се обяснява с изчерпване на количествата от реколта '2014. В края на м. юни 2015 г. е отчетена средна изкупна цена от 625 лв./тон.

Изкупни цени на рапица през 2013/14 - 2014/15 пазарни години

Фиг. 1

Предвид експортната ориентираност на производството, през новата 2015/16 година цените на рапицата в страната ще бъдат повлияни главно от развитието на международните пазари. Засега прогнозите са за обтегнато световно предлагане на маслодайна рапица през настоящата година, което е предпоставка за покачване на цените.

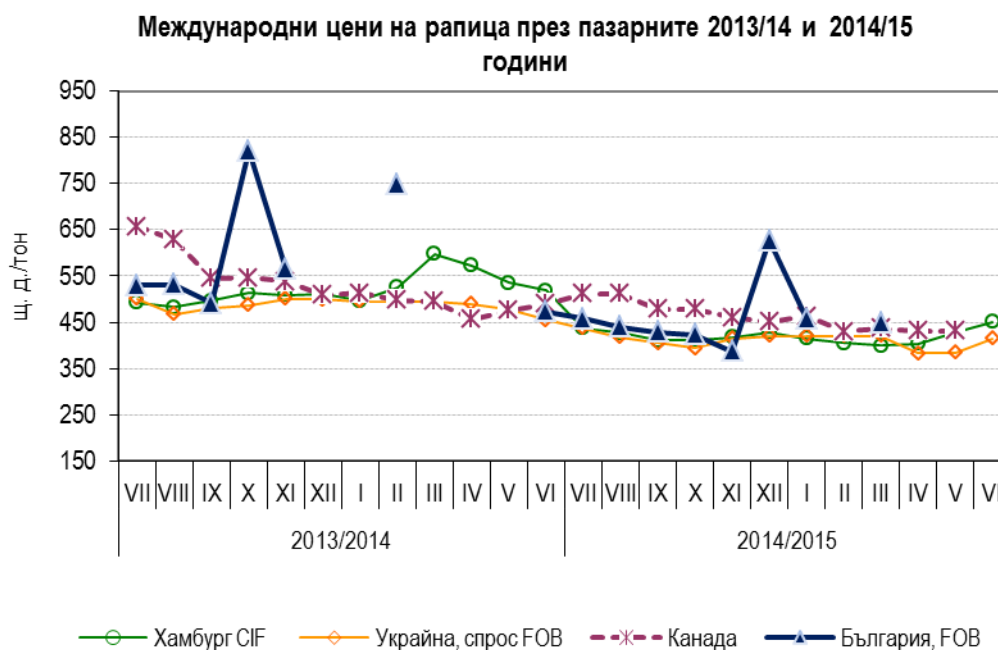
По данни на САПИ, средната изкупна цена на рапица в страната за м. юли 2015 г. достига 711 лв./тон, което представлява ръст от близо 19% спрямо м. юли 2014 г.

Износни цени на рапица в България и международни цени

По предварителни данни на НСИ, средната износна цена на българска рапица, FOB българско черноморско пристанище, за периода м. юли 2014 г. – м. март 2015 г. (през м. април 2015 г. не е отчетен износ) е 459 щ. д./тон – с около 25% по-ниска спрямо същия период на предходната маркетингова година. Понижението се дължи

главно на увеличеното предлагане на маслодайни култури в глобален мащаб, довело до намаление на международните цени на рапицата.

В рамките на първите девет месеца на маркетинговата 2014/2015 година средномесечните износни цени на рапица, FOB българско черноморско пристанище, варират от 387 до 627 щ. д./тон. Най-високото ниво е отчетено през м. декември 2014 г., но то касае сравнително малко количество (под 3 хил. тона) и не се отразява съществено на средната експортна цена, получена от българските износители.

Фиг. 2

През изтеклата 2014/2015 пазарна година, експортните цени на рапица, FOB Украйна, бележат спад от около 16% на годишна база, до средно 411 щ. д./тон, а от Канада - с около 13%, до 462 щ. д./тон. Още по-чувствително понижение се наблюдава при износните цени на рапица, CIF Хамбург - с около 19%, до средно 420 щ. д./тон.

II. Световно производство и потребление на рапица

Според данни на Департамента по земеделие на САЩ от м. юли 2015 г., през настоящата 2015/16 пазарна година световното производство на рапица се прогнозира да възлезе на около 67,2 милиона тона, с около 6% по-малко спрямо миналогодишния рекорд, главно поради очакваната по-ниска продукция в ЕС, Русия, Канада и Китай. Предвижданото сериозно намаление на производството в ЕС (до 21,4 млн. тона, при 24,3 млн. тона за предходната година) е свързано с понижение на средните добиви, вследствие на неблагоприятни климатични условия. Във

Франция, Германия и Полша, развитието на посевите е нарушено през месеците май и юни, когато са отчетени температури над средното ниво, а валежите са намалели наполовина от обичайното равнище. Вносът на рапица от трети страни е малко вероятно да компенсира напълно намаленото производство в ЕС, поради което запасите в края на 2015/16 година в Съюза могат да се свият до 1,2 млн. тона, което е най-ниското ниво за последните осем години.

Намаленото световно производство, в комбинация с продължаващо силно търсене, се очаква да доведе до намаление на глобалните запаси от маслодайна рапица в края на маркетинговата 2015/16 година до 4,6 млн. тона – с около 33% по-малко спрямо година по-рано. Предвижданото обтегнато предлагане на рапица и слънчоглед в световен мащаб през настоящия пазарен сезон може да пренасочи някои купувачи към закупуването на алтернативни соеви продукти, тъй като техните относителни цени се очаква да бъдат по-конкурентни през следващите месеци.